

ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สอนโดย ครูพรรณทิพย์ เกษเจริญคุณ

การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

- อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะ และเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน

การเลือกอ่านสารที่มีคุณค่า ย่อมเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน และผู้อ่านได้รับอรรถรสจากการอ่าน การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รอบรู้ ทันเหตุการณ์

ร้อยแก้ว

บทประพันธ์ที่เรียบเรียง
ด้วยภาษาที่ใช้เขียน
หรือพูดกันทั่วไป
ภาษาที่ใช้สำหรับร้อยแก้ว
ไม่มีการบังคับสัมผัส

ร้อยกรอง

บทประพันธ์ที่เรียบเรียง
ตามระเบียบ
หรือฉันทลักษณ์
โดยมีกำหนด
ข้อบังคับต่าง ๆ เช่น
คณะ คำครุ ฤทธิ์
เสียงวรรณยุกต์

บทร้อยแก้วแบ่งออกได้เป็น

ประเภทใหญ่ๆ

บันเทิงคดี

เป็นลักษณะงานเขียนที่มีเนื้อหามุ่งเสนอเรื่องที่แต่งขึ้นจากจินตนาการ เพื่อความเพลิดเพลินเป็นหลัก

- นิทาน
- เรื่องสั้น
- นวนิยาย
- นิยายอิงพงศาวดาร
- นิทานชาดก

สารคดี

เป็นลักษณะงานเขียนที่มีเนื้อหามุ่งเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นความรู้ ข้อคิดเป็นหลัก

- ความเรียง
- บทความ
- สารคดี
- รายงาน
- พงศาวดาร
- กฎหมาย
- จดหมายเหตุ
- พระราชหัตถเลขา
- จารึก
- คัมภีร์ศาสนา

หลักการอ่านออกเสียงบท ร้อยแก้ว

01

ศึกษาเรื่องที่อ่านให้เข้าใจ

ศึกษาสาระสำคัญของเรื่อง
และข้อความทุกข้อความ
เพื่อแบ่งวรรคตอนการอ่านให้เหมาะสม

02

อ่านให้ถูกต้องตามหลักภาษา
คำที่ใช้อักษรย่อต้องอ่านให้เต็มคำ เช่น

- ทูลเกล้าฯ อ่านว่า ทูน-เกล้า-ทูน-กระ-หม่อม
- พ.ศ. อ่านว่า พุด-ทะ-สั-กะ-หฺราด

03

สบตากับผู้ฟัง
ขณะที่อ่านในลักษณะ
ที่เป็นธรรมชาติ

04

อ่านออกเสียง
ให้เป็นเสียงพูด
อย่างธรรมชาติที่สุด

05

ใส่อารมณ์ให้เหมาะสม
ตามเนื้อเรื่อง
และประเภทของเรื่อง

06

เลือกใช้เสียงให้ตรง
กับอารมณ์ของเรื่อง
เช่น อ่อนหวาน เสียใจ โกรธ

07

ออกเสียงคำยืมให้ถูกต้อง
ตามหลักการอ่าน
จากพจนานุกรมฉบับภาษาไทย
ราชบัณฑิตยสถานหรือตามความนิยม

- บาลิ
- สันสกฤต
- เขมร

08

เมื่ออ่านจบย่อหน้าหนึ่งๆ
ควรผ่อนลมหายใจ
และเมื่อจะขึ้นย่อหน้าใหม่ควรเน้นเสียง
ทอดเสียงให้ช้าลงกว่าปกติเล็กน้อย
เพื่อดึงความสนใจจากผู้ฟัง

การอ่านบทร้อยกรอง

คนไทยเป็นผู้มีอารมณ์สุนทรีย์ จึงได้คิดประดิษฐ์ลีลาท่วงน่านองการอ่านบทร้อยกรอง
ให้หลากหลาย เช่น การขับ การร้อง การกล่อม การเห่ การแหล่ การพากย์ การอ่านแบบทำนองเสนาะ

- ภาษาไทยเป็นภาษาดนตรีมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ มีเสียงวรรณยุกต์ ๕ ระดับเสียง
- เมื่อนำถ้อยคำมาเรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้ว จะก่อให้เกิดบทร้อยกรองหลายลักษณะ เช่น
  - กาพย์
  - กลอน
  - โคลง
  - ร่าย
  - ฉันท์

ลักษณะของบทร้อยกรองประเภทต่างๆ

โคลง

เป็นคำประพันธ์ดั้งเดิมของไทย
ได้รับอิทธิพลมาจากล้านนา
มีฉันทลักษณ์ที่ไม่ซับซ้อน

ฉันท์

เป็นคำประพันธ์
ที่มีการบังคับเสียงหนักเสียงเบา (ครู หลุ)

ร่าย

เป็นคำประพันธ์ที่เก่าแก่ที่สุด
ใน ๑ บท จะกี่วรรคก็ได้
ร่ายสุภาพจะมีวรรคละ ๕ คำ
ส่วนร่ายยาวจะไม่จำกัดจำนวนคำ

กาพย์

เป็นคำประพันธ์ประเภทหนึ่งของไทย
ที่นิยมแต่งมี ๓ ประเภท

- กาพย์ยานี ๑๑
- กาพย์ฉก ๑๖
- กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

กลอน

เป็นคำประพันธ์ที่นิยมแพร่หลายมากที่สุด

กลอน ๑ บท มี ๔ วรรค

- วรรคดับ
- วรรครับ
- วรรครอง
- วรรคส่ง

อ่านได้ ๒ ลักษณะ

อ่านออกเสียงธรรมดา :

อ่านออกเสียงเช่นเดียวกับการอ่านร้อยแก้ว

- เป็นการอ่านออกเสียงพูดธรรมดาแต่ต้องเว้นจังหวะวรรคตอนให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของคำประพันธ์แต่ละชนิด
- มีการเน้นคำรับสัมผัสเพื่อเพิ่มความไพเราะ ใส่อารมณ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาที่อ่านได้

อ่านทำนองเสนาะ :

อ่านเป็นทำนอง เพื่อความไพเราะ

- เป็นการอ่านที่มีสำเนียงสูง ต่ำ หนัก เบา ยาว สั้น ทอดเสียง เอื้อนเสียง เน้นจังหวะ เน้นสัมผัสในชัดเจน ไพเราะ และทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม
- ต้องมีสำเนียง น้ำเสียงที่เหมาะสมกับลักษณะเนื้อความที่อ่าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนโดยเฉพาะ

คุณสมบัติของผู้อ่าน

หลักเกณฑ์ในการอ่าน

ศึกษาคำประพันธ์ประเภทต่างๆ ให้เข้าใจถ่องแท้
จดจำรูปแบบและข้อบังคับให้แม่นยำ

อ่านออกเสียงดังชัดเจนให้ได้จังหวะ
หรือช่วงเสียงตามรูปแบบร้อยกรองชนิดนั้นๆ

ออกเสียงคำต่างๆ ให้ถูกต้องชัดเจน

ร

ล

คำควบกล้ำ

ระดับเสียงวรรณยุกต์

ฝึกอ่านทอดเสียงโดยอ่านผอนเสียงและผอนจังหวะ
ให้ช้าลง เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการอ่านคำแต่ละ
คำให้ชัดเจน

หากอ่านแบบใส่ทำนองเสนาะ ควรฝึกแบ่งช่วงเสียง
ของคำในแต่ละวรรคให้ถูกต้อง
โดยคำนึงถึงความหมายเป็นสำคัญ

ลีลาการอ่าน

การกระทบเสียง

การลงเสียง
ในแต่ละคำ
ให้หนักเป็นพิเศษ
มักใช้
ในตอนบรรยาย
ความโกรธ ความ
เข้มแข็ง หรือ
ตอนที่ต้องการ
ความศักดิ์สิทธิ์

การครวญเสียง

การแทรก
เสียงเอื้อนหรือ
สำเนียงครวญ
รำพัน
ใช้ในกรณี
ที่ต้องการขอร้อง
วิงวอน
หรือสำหรับ
อารมณ์โศก

การครั่นเสียง

การทำเสียง
ให้สะดุด
สะเทือน
เพื่อความไพเราะ
ซึ่งเหมาะสมกับ
บทร้อยกรอง
บางตอน

การหลบเสียง

การเปลี่ยนเสียง
หรือหักเสียงหลบ
จากสูง
ลงไปต่ำ หรือ
จากเสียงต่ำขึ้นไป
สูง

การเอื้อนเสียง

การลากเสียงช้าๆ
เพื่อให้
เข้าจังหวะและไว้
หางเสียง
เพื่อความไพเราะ

การทอดเสียง

การอ่าน
โดยผ่อนเสียง
ผ่อนจังหวะ
ให้ช้าลง

วิธีการอ่าน

การอ่านทำนองเสนาะจะไพเราะหรือไม่ ขึ้นอยู่กับน้ำเสียงและความสามารถ
ของผู้อ่าน โดยมีเครื่องหมายวรรคตอนในการอ่าน ดังนี้

เครื่องหมาย

ความหมาย

/

การหยุดเว้นช่วงจังหวะสั้นๆ

//

การหยุดเว้นช่วงจังหวะที่ยาวกว่าเครื่องหมาย /

ข้อควรคำนึงในการอ่านกลอน

- อ่านให้ถูกทำนองของกลอนประเภทนั้นๆ
- อ่านออกเสียงคำให้ถูกต้องตามอักขรวิธี
- อ่านคำให้เอื้อสัมผัสในเพื่อเพิ่มความไพเราะ

		เพื่อให้สัมผัสกับ
ไม่มีกษัตริย์ครองปฐพี	ปัต-ละ-พี	กษัตริย์
คิดถึงบาทบพิตรอดีศร	อะ-ติด-สอน	บพิตร
บุญบันดาลดลจิตพระธิดา	ทิด - ดา	จิต

ข้อควรคำนึงในการอ่านกลอน (ต่อ)

- ใส่อารมณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อความ
  - เนื้อความบรรยายธรรมชาติ
ควรอ่านด้วยเสียงเนิบ นุ่ม กังวาน แจ่มใส ชัดเจน

ความดังเสียงใช้ประมาณ
๓ ใน ๔ ของเสียงตน

- เนื้อความบรรยายความตื่นเต้น ควร
อ่านช้าบ้าง เร็วบ้าง ดังบ้าง ค่อยบ้าง เพื่อให้
เข้าใจตามความหมายของเนื้อความ
- อ่านให้ถูกช่วงเสียงหรือจังหวะของกลอน

ตัวอย่าง

กลอนสุภาพ/แปดคำ/ประจำบ่อน//
ตอนต้นสาม/ตอนสอง/สองแสดง//
กำหนดบท/ระยะ/กะสัมผัส//
วางจังหวะ/กะทำนอง/ต้องกระบวน//

อ่านสามตอน/ทุกวรรค/ประจักษ์แถลง//
ตอนสามแจ้ง/สามคำ/ครบจำนวน//
ให้ฟาดฟัด/ชัดความ/ตามกระสวน//
จึงจะชวน/ฟังเสนาะ/เพราะจับใจ//

(ประชุม ลำนำ : หลวงธรรมาภิมณฑ์ (ถึก จิตรกถึก))

ข้อควรคำนึงในการอ่านภาพย์

- อ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธี

ออกเสียงสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวให้ถูกต้อง

ศึกษาการอ่านเอื้อสัมผัสและรับสัมผัส

อ่านให้ถูกต้องตามรูปเขียน

เมื่อไร อ่านเป็น ☒ เมื่อไร
☐ เมื่อไหร่

- อ่านให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์
- ใช้น้ำเสียงในการอ่านให้สอดคล้องกับเนื้อความ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามและเกิดจินตภาพ

ข้อควรคำนึงในการอ่านภาพย์ (ต่อ)

- ใช้เสียงในการอ่านอย่างมีศิลปะ

ตัวอย่าง (ภาพยนี ๑๑)

พระเสด็จ/โดยแดนชล//
กิ่งแก้ว/แพรวพรรณราย//
นาวา/แน่นเป็นขนัด//
เรือเร็ว/ทิวธงสลอน//

ทรงเรือต้น/งามเฉิดฉาย//
พายอ่อนหยับ/จับงามงอน//
ลำนรูปสัตว์/แสนยาก//
สาครล้น/ครันครื้นฟอง//

(ภาพยนต์เรื่อง : เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร)

ข้อควรคำนึงในการอ่านโคลงสี่สุภาพ

- ใช้น้ำเสียงในการอ่านให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อความ
- สังเกตคำยัติภังค์ ทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏเครื่องหมาย โดยต้องอ่านให้ผู้ฟังทราบว่าเป็นคำใด

ลำพุดหึ่งห้อย	พรอยพราย
เหมือนเม็ดเพชรรัตน์ราย	รอบก้อย
วับวับจับเนตร สาย-	สวาท สบ- เนตรเอย
วับเช่นเห็นหิ่งห้อย	หับหม่านนานเห็น

(โคลงนิราศสุพรรณ : สุนทรภู่)

บาทที่ ๓

มีคำยัติภังค์ ๒ คำ

สายสวาท

สบเนตร

ดังนั้น เมื่ออ่านคำว่า “สาย” และคำว่า “สบ”
จึงต้องทอดเสียงให้น้อยที่สุด
เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าเป็นคำอะไร

ข้อควรคำนึงในการอ่านฉันท

- ศึกษาลักษณะของฉันทลักษณ์ให้เข้าใจ ต้องรู้คำครุ คำลหุ และคณะของฉันทแต่ละประเภท

- แบ่งจังหวะในการอ่านฉันทให้ถูกต้อง โดยเฉพาะคำที่มีเครื่องหมายยัติภังค์

สูงลิ่วละลำน-
สูง-ลิ่ว/ละ-ลำน-นัย//

ยนพันประมาณหมาย
ยะ-นะ-พัน/ประ-มาน-หมาย//

- อ่านเน้นเสียงคำที่รับสัมผัสให้ชัดเจน โดยสัมผัสนอกต้องทอดเสียงให้มีจังหวะยาวกว่าปกติ

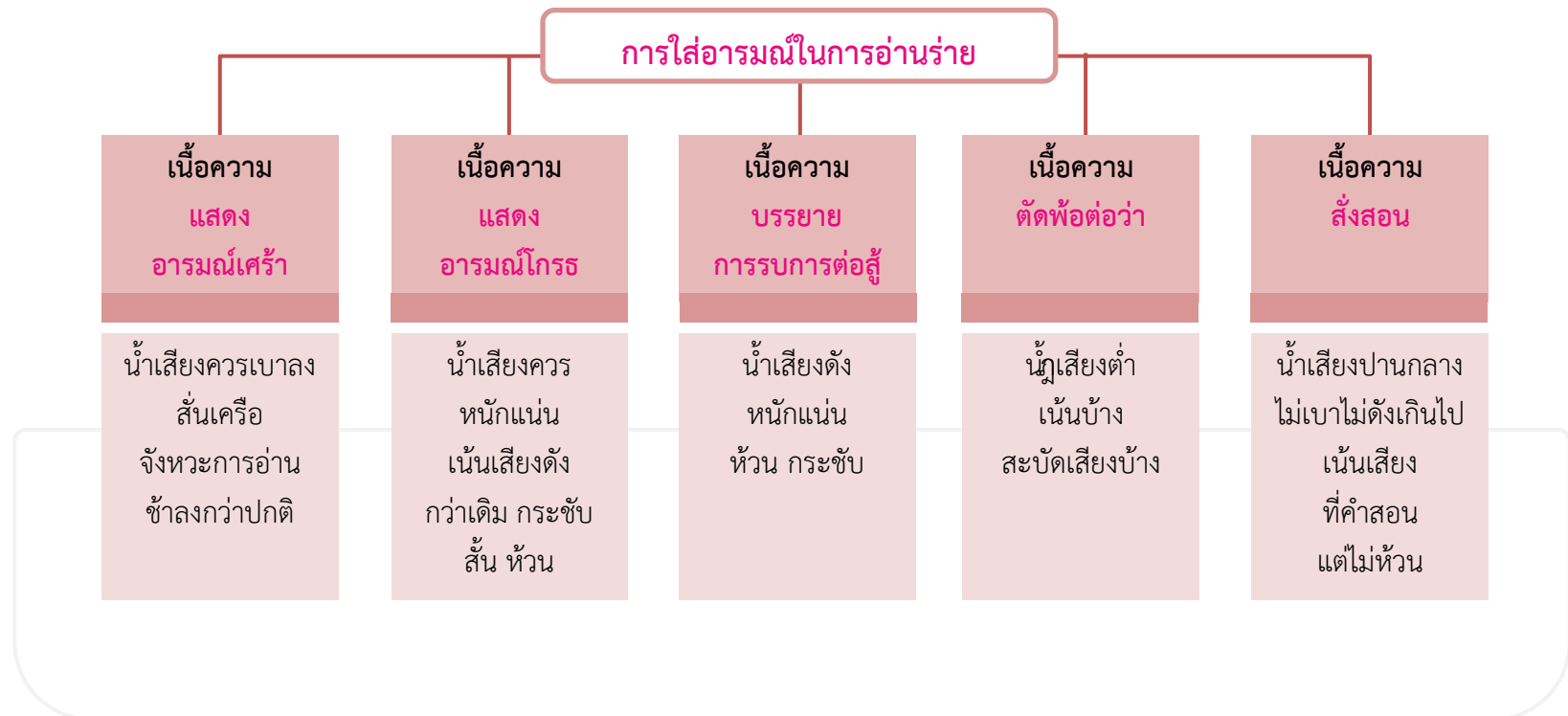
ข้าแต่พระจอมจุฬมกุฎ
ข้า-แต่/พระ-จอม/จุ-ละ-มะ-กุฎ// บอ-ริ-สุต/ทิ-กำ-จาย//

บริสุทธิกำจาย

- ไม่อ่านเอื้อนเสียงที่คำลหุ เพราะมีเสียงเบาและสั้น
- ต้องเอื้อนทำนองให้ถูกต้องตามประเภทของฉันท
- เมื่ออ่านตอนจบต้องเอื้อนเสียงและทอดจังหวะให้ช้าลง

ข้อควรคำนึงในการอ่านราย

- การอ่านรายทุกชนิดจะมีทำนองเหมือนกัน ทำนองสูงอ่านด้วยเสียงระดับเดียวกัน การลงจังหวะอยู่ที่ท้ายวรรคทุกวรรค
- รายส่วนใหญ่จะมีวรรคละ ๕ คำ โดยการอ่านให้จบวรรคภายใน ๑ ช่วงลมหายใจ

การอ่านและพิจารณาบทร้อยกรอง

การอ่านบทร้อยกรองมีแนวทางในการอ่านและพิจารณาตามองค์ประกอบ :

เนื้อหาสาระ

รูปแบบ

: ลักษณะการประพันธ์หรือฉันทลักษณ์

ลักษณะการประพันธ์

ศิลปะการประพันธ์

การสรรคำ ถ้อยคำที่ใช้ในบทร้อยกรองมักเป็นคำที่มีลักษณะพิเศษ

การใช้ภาพพจน์ : การใช้คำสร้างภาพ

ความไพเราะ รสของบทร้อยกรองอยู่ที่เสียง

ความหมายลึกซึ้งกินใจ

- อุปมา
- อุปลักษณ์
- บุคคลวัต
- สัทพจน์

แนวทางการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ เป็นสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ขึ้นเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์หนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นโฆษณา ประกาศ ชี้นำ เช่น โปสเตอร์ ใบปลิว จลากรบนผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

“ISI” สามารถทำให้ทุกครั้งที่ของการอ่าน

เป็นการสร้างใหม่ได้

ไม่ใช่เพียง...อ่านแล้วรู้ จำ เข้าใจ เท่านั้น

แต่...ผู้อ่านต้องสามารถดึงเอาข้อมูล จัดการข้อมูล เพื่อนำไปใช้ หรือสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาในบริบทตน

มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑

พิจารณา

ตั้งวัตถุประสงค์การอ่านให้ชัดเจน เช่น

- เพื่อสืบค้นความรู้
- เพื่อความบันเทิง

๓

จัดการ

แยกองค์ประกอบของงาน เพื่อนำมาวิเคราะห์

- เรื่องสารคดี ต้องแยกข้อมูลว่าเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็น
- เรื่องบันเทิงคดี ต้องระบุองค์ประกอบแต่ละส่วนได้

๒

จับสาระ

ผู้อ่านต้องสามารถ

- ค้นหาสาระ หรือใจความสำคัญของเรื่องได้
- เรื่องบันเทิงคดีต้องทราบว่าเป็นเรื่องของใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร
- ทำความเข้าใจความหมายสำคัญของเรื่อง โดยใช้สมรรถนะด้านการตีความ

๔

นำไปใช้

สามารถนำข้อมูลที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ ในรูปแบบต่างๆ เช่น ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อการเขียน และการพูดสื่อสาร

